

Štěpaník, Karel

Doslov

In: Štěpaník, Karel. *William Hazlitt jako literární kritik*. Brno: Filosofická fakulta M.U. s podporou Ministerstva školství a osvěty, 1947, pp. [203]-204

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/118880>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

DOSLOV

Účelem této studie nebylo dokázat, že Hazlitt je velikým nebo snad i největším anglickým kritikem, nýbrž osvětliti jeho kritickou metodu a praxi v oboru kritiky literární a najíti její theoretické zdůvodnění. Pokud bylo účelu dosaženo, musí posoudit čtenář sám. Je však zvykem uzavíratí podobné práce jakousi sumární rekapitulací, a ačkoliv jsem přesvědčen, že není nic podstatného nebo nového, co bych nebyl uvedl v práci samé a co by bylo proto třeba na tomto místě doplnit, nechci se odchylovat od tradice, kterou pokládám podobně jako kritik, o němž má studie pojednává, za věc dobrou a nehodnou zavržení. Budu však stručný.

Že byl Hazlitt kritik vynikající nad průměr, dokazuje již to, že obstál v kritické soutěži s jinými uznávanými kritiky své doby velmi čestně před soudem budoucnosti. Jeho úsudek byl vždy nejen originální a upřímný, ale opíral se o přirozený vkus, uměleckou vnímavost a zdravý rozumový soud. Vlastní umělecké nadání a důkladné studium filosofie poskytlo jeho literární kritice theoretickou základnu, která chyběla mnoha jiným kritikům. Mezi jeho estetickou teorií a kritickou praxí není zásadního rozporu.

Nesouhlasím s těmi, kteří vidí v Hazlittovi bytost rozpolcenou, jejíž tragika záleží v neslučitelnosti a věčném sporu chladného rozumu a vznětlivého citu. Naopak, Hazlitt dokázal v svém kritickém díle, že dovede myslit srdcem a i cítit rozumem, že není ani suchý racionalista, ani sentimentální snílek, ale také žádný byronský romantický rozpolcenec. Dovedl s rozkoší a plným smyslovým oddáním vychutnávat krásu uměleckého díla, ale nikdy se nedal zaslepit citem a požitkem na újmu rozumového poznání. Věděl, co a jak a proč cítí; a svůj požitek a názor dovedl také plně, přesvědčivě a správně zaznamenat a vyložit. Kořeny jeho estetické theorie

tkvějí v tradici minulých století, její plody uzrály teprve dlouho po jeho smrti. Výstřelky impresionismu, který se hlásí k Hazlittovi jako k svému předchůdci a učiteli, nejsou v jeho odkazu, ani jím nejsou zaviněny. Hazlitt viděl přesně hranici mezi kritikou dogmatickou a impresionistickou a nikdy neupadl do bludiště klasicistických pouček a předpisů, ani se nedal zlákat bludičkou estétského hedonismu. V tom je jeho originalnost i síla. Zmocňuje se osobnosti a díla posuzovaného autora se suverénní jistotou, proniká k samému jádru daného problému s intuitivní jasnozřivostí, jeho rozbor psychologie básníků nebo jejich postav se může měřit s mnohou moderní studií psychoanalytickou co do znalosti tajných záhybů a propastí lidské duše, do literárních polemik zasahuje „jako obr do bitvy trpaslíků“ s jasnou logikou důkazu a břitkou vervou ostříleného bojovníka, poesii prožívá tak intenzivně, jako by byl sám na místě hrdinů nebo hrdinek, o nichž čte nebo které sleduje na jevišti. Není však jen mistrem psychologie a okouzleným čtenářem; je i umělcem výrazu, nejlepším stylistou v anglické próze doby romantické. V souhrnu těchto nesporných předností zaničují vady a nedostatky jeho povahy, vzdělání a nadání jako skvrny na slunci. Víme o nich, můžeme je přesně popsat nebo je, chcete-li, přiměřeně zvětšit čočkou dalekohledu, ale záře a tepla slunečního proto neubude.